

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

27 maart 2003

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
en de regering van de republiek Zambia inzake de wederzijdse
bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Lusaka op 28 mei 2001**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Freddy Sarens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weys ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, André Moreau, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

de heer Jan Roegiers.

Zie :

1482 (2002-2003)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Jaak Gabriels, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Buitenlandse Handel en Huisvesting	4
I.1. Gemengde aard van de overeenkomst	4
I.2. Vier onderscheiden BLEU-overeenkomsten met gelijksoortige Afrikaanse partners	4
I.3. Basisdoelstelling van de BLEU-investeringsbeschermingsovereenkomsten	4
I.4. Ecologische en sociale clausule	4
I.6. UNCTAD-betrokkenheid	5
I.7. Achtergrondschets van het partnerland	5
II. Bespreking	5
III. Stemmingen	7
III.1. Artikelsgewijze stemming	7
III.2. Stemming over het geheel	7

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op 18 maart 2003, het BLEU-investeringsbeschermingsakkoord met Zambia, na bespreking, bij unanimitie aangenomen.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER JAAK GABRIELS, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, BUITENLANDSE HANDEL EN HUISVESTING

I.1. Gemengde aard van de overeenkomst

Bij de aanvang van zijn uiteenzetting legt de minister uit dat het voorliggende verdrag op bilaterale basis gesloten werd tussen enerzijds de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU), waarin naast het Groothertogdom Luxemburg, aan Belgische zijde de drie Gewesten en de federale overheid participeren, en anderzijds het partnerland in kwestie. De betrokkenheid van de federale overheid en de drie gewesten vloeit voort uit het “gemengd karakter” van dergelijke investeringsakkoorden. De minister wijst er daarbij op dat de grondwettelijke bepalingen inzake deze gemengde aard bondig worden geschetst in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet.

I.2. Vier onderscheiden BLEU-overeenkomsten met gelijksoortige Afrikaanse partners

De minister vestigt eveneens de aandacht van de commissieleden op het feit dat hier vandaag niet minder dan vier BLEU-investeringsbeschermingsovereenkomsten met Afrikaanse staten voorliggen. Ondanks het feit dat deze vier landen, die allemaal deel uitmaken van de groep van Minst Ontwikkelde Landen, een soortgelijk profiel vertonen heeft de minister ervoor geopteerd om toch vier afzonderlijke ontwerpen van decreet in te dienen bij het Vlaams Parlement. In tegenstelling tot eerdere verdragen – en op aangeven van zowel deze commissie als de Raad van State – wordt hier nu dus niet gewerkt met een verzameldecreet. Ondanks het feit dat het bij deze instemmingsdecreten formeel om gescheiden decreten gaat, zal een zekere mate van gezamenlijke behandeling en bespreking echter hoe dan ook onvermijdelijk zijn.

I.3. Basisdoelstelling van de BLEU-investeringsbeschermingsovereenkomsten

De minister poneert daarna dat de BLEU reeds meer dan dertig jaar dergelijke akkoorden sluit. Dit bijna uitsluitend met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), omdat men vaststelt dat ze een hoger risico inhouden voor buitenlandse investeringen. Op grond van die overweging hebben de leden van de BLEU een tekst goedgekeurd die zij aan hun gesprekspartners voorleggen als basis voor de onderhandelingen. De Vlaamse regering heeft de standaardtekst in kwestie reeds in 1994 goedgekeurd. Voor een toelichting bij deze tekst verwijst de minister de commissieleden gaarne naar de uitstekende memorie van toelichting bij het voorliggende ontwerp van decreet.

I.4. Ecologische en sociale clausule

Volledigheidshalve laat de minister nog opmerken dat in het najaar van 2002, in het kader van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid, twee nieuwe clausules werden geïntroduceerd in de BLEU-standaardtekst. Deze gaan respectievelijk over milieu en arbeidsvoorwaarden. De ondertekening van het voorliggende verdrag dateert echter nog van vóór deze beslissing, hetgeen meteen ook verklaart waarom dit verdrag die twee nieuwe clausules vooralsnog nog niet omvat.

I.5. Inhoud van de BLEU-investeringsbeschermingsovereenkomsten

De minister bevestigt verder dat de Vlaamse regering in het algemeen positief staat tegenover het sluiten van investeringsakkoorden, omdat ze extra-waARBORGEN bieden aan Vlaamse investeerders in het buitenland. Dergelijke buitenlandse investeringen vallen immers in beginsel onder toepassing van de wetgeving van het land waar ze worden gelokaliseerd. En zelfs indien die nationale wetgeving investeringsvriendelijk is, dan kan ze toch te allen tijde eenzijdig door het ontvangende land in ongunstige zin worden gewijzigd. Dit in tegenstelling tot een verdrag, dat garandeert dat de erin overeengekomen rechten en beschermingsmaatregelen slechts met wederzijdse instemming kunnen worden gewijzigd. Bovendien wordt het afdwingen van de verbintenissen door internationale instanties mogelijk gemaakt. Dit laatste is zowel mogelijk voor het Internationaal Gerechtshof door de staten bij deze akkoorden, als voor internationale arbitrage-instanties door de ondernemingen zelf.

De akkoorden bepalen verder op de eerste plaats dat investeerders van de betrokken partijen dezelfde behandeling genieten als de binnenlandse investeerders. Ook de clausule van de meest begunstigde natie – die discriminatie ten opzichte van derde partijen voorkomt – is van toepassing. En last but not least verbinden de verdragspartijen zich bovendien tot een vergoedingsplicht in geval van ontegenende maatregelen.

1.6. UNCTAD-betrokkenheid

Zambia behoort, zoals gezegd, tot de Minst Ontwikkelde Landen. De United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) nam in januari 2001 het initiatief om investeringsbedragen tussen de Minst Ontwikkelde Landen onderling of tussen de Minst Ontwikkelde Landen en de geïndustrialiseerde landen te vergemakkelijken, door deze te groeperen en te laten plaatsvinden in de zetel van de UNCTAD in Genève. Op vraag van UNCTAD besloot de werkgroep "bilaterale investeringsakkoorden" de Minst Ontwikkelde Landen als prioritaire partners te beschouwen.

1.7. Achtergrondschets van het partnerland

Aangezien in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet reeds een kwalitatief hoogstaande politieke en economische schets van het partnerland Zambia werd opgenomen, beperkt de minister zijn uiteenzetting tot het toevoegen van de meest recente gegevens en evoluties.

De minister laat opmerken dat Zambia tot enkele jaren geleden de grootste koperproducent ter wereld was. Nadat de Zuid-Afrikaanse grondstoffengigant Anglo-American zich in januari 2002 terugtrok uit de verlieslatende kopermijnen, verloor Zambia in één klap twee derde van zijn koperproductie. Daardoor werd het land vanzelfsprekend nog meer afhankelijk van buitenlandse hulp.

Zambia is ondertussen dan ook teruggezakt tot de 153ste plaats op de Human Development Index 2002. In concreto betekent dit onder andere dat van de 10,2 miljoen Zambianen er ongeveer 2,9 miljoen honger lijden. De interessen zijn daarenboven dermate hoog dat het voor de privé-sector niet interessant is om te investeren in de landbouw. Deze situatie wordt nog verergerd doordat president Mwanawasa voedselhulp weigert te aanvaarden waarin genetisch gewijzigde organismen zitten. Daarenboven blijken grote hoeveelheden voedselhulp ook niet verdeeld te worden onder de hongerende bevolking.

Ook de situatie van de volksgezondheid laat in Zambia steeds meer te wensen over. Uit een rapport dat de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch in januari 2003 publiceerde blijkt dat niet minder dan 21,5 procent van de volwassenen drager is van het HIV-virus. Ongeveer 120.000 kinderen zijn besmet. Bij de meisjes ligt de besmettingsratio zelfs vijfmaal hoger dan bij de jongens. Volgens Human Rights Watch moet de overheid dringend optreden tegen seksueel geweld tegen meisjes en jonge vrouwen.

Tekenend is ook dat in februari 2003 oud-president Chiluba werd gearresteerd. Hij wordt er met name van beschuldigd voor twee miljoen dollar aan overheidsgeld ontvreemd te hebben tijdens zijn ambts-termijn (1991-2001). Die arrestatie maakt deel uit van de bredere campagne waarmee president Mwanawasa (die overigens nog vice-president is geweest onder Chiluba) komaf wil maken met de corruptie.

In zijn rapport over 2002 maakt Amnesty International daarenboven melding van foltering van verdachten en van de beknotting van de vrijheid van mening en van vergadering.

Afsluitend wijst de minister erop dat deze betreurenswaardige stand van zaken, zijns inziens, de nood tot het afsluiten van een BLEU-investeringsbeschermingsovereenkomst met Zambia nog versterkt. Men kan immers slechts hopen dat dit verdrag bijdraagt tot de bereidheid van Vlaamse bedrijven om te investeren in dat land. Op die manier kan men op termijn mogelijks de vicieuze cirkel van armoede doorbreken.

II. BESPREKING

De heer Stefaan Platteau meent dat de vier Afrikaanse landen die vandaag in de commissie aan bod komen enerzijds onderling vrij aanzienlijke verschillen vertonen, maar anderzijds toch ook één grote gelijkheid hebben. Met name zijn ze alle vier nooddruftig en zijn ze in hoge mate aangewezen op ontwikkelingshulp uit het Westen.

Specifiek voor wat Zambia betreft, is dit een bijzonder navrant gegeven. Het land kende vroeger, door zijn grote rijkdom aan koper, immers een zekere mate van welstand. Hieraan kwam echter vrij abrupt een einde door de ineensstorting van de koperprijzen op de wereldmarkten en het daaruit voortvloeiende afstoten van een aantal onrendabele mijnen door de grote mijnconcerns.

De sluiting van die kopermijnen leidde tot de verarming van grote groepen van de bevolking, hetgeen op zijn beurt aanleiding gaf tot een graduele aftakeling van de sociale en politieke cohesie. Qua stabiliteit is de situatie waarin Zambia momenteel verkeert dan ook uiterst bedenkelijk.

De heer Platteau benadrukt daarbij dat, niettegenstaande de slechte situatie waarin Zambia momenteel verkeert, het goedkeuren van het nu voorliggende verdrag toch imperatief is. Het goedkeuren van het verdrag in kwestie past immers volledig in de politiek van constructief engagement die Vlaanderen in deze steeds heeft gevolgd ten aanzien van dergelijke staten. Enkel via deze wijze van optreden kan er mogelijks een evolutie ten goede op gang worden gebracht.

Hierop inpikkend laat de minister opmerken dat het er met betrekking tot de diverse hier vandaag behandelde Afrikaanse landen ook op aankomt om iedere vorm van hulpverlening telkenmale ook nadrukkelijk te koppelen aan een elementair respect voor de fundamentele mensenrechten en de basisbeginselen van de democratie. Dit trouwens niet alleen vanuit louter humanitaire overwegingen, maar ook vanuit de bedenking dat het volkomen zinledig is om mensen van hier aan te zetten naar die landen te gaan (het weze als ondernemer, of als niet-commerciële ontwikkelingshulp) als er daar geen minimale rechtsstatelijke garanties aanwezig zijn. Als we onze mensen ter plekke geen de minste zekerheid kunnen bieden is elke activiteit – weze ze commercieel dan wel van NGO-aard – immers al bijna per definitie tot mislukken gedoemd. Naar het persoonlijk aanvoelen van de minister blijft dit echter vooralsnog een pijnpunt in vele landen van het Afrikaanse continent. Consolidatie van de staatkundige, juridische, sociale en economische structuren van die landen moet dan ook hoog op onze agenda blijven staan.

Een en ander wordt volgens de minister met name geïllustreerd door het ronduit beschamende en onzindelijke discours dat de presidenten van zowel Zambia als Zimbabwe erop nahouden met betrekking tot GGO's (genetisch gemodificeerde organismen) en voedselhulp. Het is toch aberrant dat bewindvoerders zich verschuilen achter zoiets als de GGO-discussie, die in wezen een quasi-ideologische discussie is, op een ogenblik dat hun land geconfronteerd wordt met een dreigende hongersnood. De minister drukt daarbij zijn overtuiging uit dat Afrika op relatief korte termijn zelfs niet meer zonder GGO's zal kunnen. De bananenteelt is daarvan het voorbeeld bij uitstek. Als men voor die

teelt niet zeer weldra de meest geavanceerde genetische modificatie-technieken inzet, dreigt de hele Afrikaanse bananenproductie op termijn immers te verdwijnen. Het gaat hier voor Afrika dus wel degelijk om het naakte overleven, hetgeen de lopende GGO-discussie totaal hallucinant maakt.

De heer Eloi Glorieux verklaart het ten gronde oneens te zijn met de door de minister geformuleerde opmerking nopens de GGO-discussie. Zijns inziens gaat het niet op om de GGO's voor te stellen als dé oplossing voor het probleem van de honger in de wereld. Het rijke Westen kan legio andere – voor de hand liggende – maatregelen nemen om de honger de wereld uit te helpen. Die oplossingen zijn overigens al lang gekend, maar het Westen lijkt niet gehaast om er zelfs maar een begin van uitvoering aan te geven. Het verspreiden van GGO's onder het mom van bestrijding van armoede en honger is integendeel een uiterst cynische poging van een aantal grote westerse concerns om zich nog verder te verrijken op de rug van de armlastige Afrikaanse boeren. Daarenboven is het ook een wel erg doorzichtige poging om op die manier uiteindelijk ook GGO's op onze markten te introduceren.

Zonder te willen polemiseren, meent de minister dat de heer Glorieux de situatie toch enigszins verkeerd inschat. Een weinig bekend gegeven is, bijvoorbeeld, dat het GGO-gegeven ook door president Robert Mugabe van Zimbabwe werd ingeropen als bijkomend argument om de bevolking op te hitsen tegen de blanke boeren. Het feit dat die blanke farmers dergelijke technieken toepasten werd immers door Mugabe gebruikt om de bevolking schrik aan te jagen, en om hen aan te zetten het land van de blanke boeren in beslag te nemen. Dat laatste overigens met alle nefaste gevolgen vandien voor de landbouwproductie en de voedselvoorziening van Zimbabwe.

Dergelijke dictatoriale willekeur en manipulatie is evidentierwijze nefast voor de betrokken Afrikaanse staten en vooral voor de betrokken bevolkingen. Daarenboven is het, vanuit ons standpunt gezien, ook erg moeilijk om op een zinvolle manier aan export-prospectie te doen in een dergelijke politiek onstabiele context.

Afsluitend herbevestigt de minister dan ook het belang van de nu voorliggende BLEU-akkoorden. Eenmaal in voege getreden bieden deze immers toch een zekere mate van bescherming aan huidige zowel als potentiële toekomstige investeerders.

III. STEMMINGEN

III.1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimiteit van negen stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimiteit van negen stemmen.

III.2. Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd, wordt het ontwerp van decreet houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Zambia inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Lusaka op 28 mei 2001, ten slotte eveneens aangenomen bij unanimiteit van negen stemmen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Freddy SARENS

Luc VAN DEN BRANDE
